

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MACIEJ SZPUNAR
prednesené 26. januára 2023¹

Vec C-689/21

X

proti

Udlændinge- og Integrationsministeriet

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Østre Landsret (Východný vyšší súd, Dánsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Občianstvo Únie – Článok 20 ZFEÚ – Článok 7 Charty základných práv Európskej únie – Štátna príslušnosť členského štátu a tretej krajiny – Strata štátnej príslušnosti členského štátu zo zákona dovŕšením veku 22 rokov z dôvodu chýbajúcej skutočnej väzby v prípade, že pred týmto dátumom nebola podaná žiadosť o jej zachovanie – Strata postavenia občana Únie – Preskúmanie proporcionality dôsledkov tejto straty z hľadiska práva Únie“

I. Úvod

1. Strata štátnej príslušnosti štátnych príslušníkov členského štátu sa vo vnútroštátnych právnych predpisoch tohto členského štátu za určitých podmienok stanovuje zo zákona dovŕšením veku 22 rokov z dôvodu neexistencie skutočnej väzby a v prípade, ak pred týmto dátumom nebola podaná žiadosť o zachovanie štátnej príslušnosti. To teda znamená, že dotknutá osoba stráca svoje postavenie občana Únie bez toho, aby vnútroštátne orgány vykonali preskúmanie proporcionality z hľadiska práva Únie, pokiaľ ide o dôsledky tejto straty na situáciu dotknutej osoby, ak bola žiadosť podaná po dosiahnutí tohto veku.
2. Vnútroštátny súd si želá, aby mu bolo objasnené, či je takáto vnútroštátna právna úprava v súlade s článkom 20 ZFEÚ v spojení s článkom 7 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).
3. Tento prípad je štvrtou časťou kapitoly týkajúcej sa povinností členských štátov v oblasti nadobúdania a straty štátnej príslušnosti z hľadiska práva Únie, ktorú otvoril rozsudok vo veci Rottmann². Judikatúru vyplývajúcu z tohto rozsudku potvrdil Súdny dvor rozsudkami vo veciach Tjebbes a i.³ a Wiener Landesregierung (Odvolanie príslubu udelenia štátneho občianstva)⁴.

¹ Jazyk prednesu: francúzština.

² Rozsudok z 2. marca 2010, (C-135/08, ďalej len „rozsudok Rottmann“, EU:C:2010:104).

³ Rozsudok z 12. marca 2019, (C-221/17, ďalej len „rozsudok Tjebbes a i.“, EU:C:2019:189).

⁴ Rozsudok z 18. januára 2022, (C-118/20, ďalej len „rozsudok Wiener Landesregierung“, EU:C:2022:34).

Prejednávaná vec dáva Súdnemu dvoru príležitosť opätovne preskúmať podmienky straty štátnej príslušnosti členského štátu zo zákona, ktorá vedie k strate postavenia občana Únie, z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich z práva Únie, ako ich Súdny dvor vyložil vo veci Tjebbes a i.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

4. V článku 20 ods. 1 ZFEÚ sa stanovuje občianstvo Únie a uvádza sa, že občanom Únie je „každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu“. V súlade s článkom 20 ods. 2 písm. a) ZFEÚ občania Únie majú „právo na slobodný pohyb a pobyt na území členských štátov“.

5. Podľa článku 7 Charty má každý právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a komunikácie.

B. Dánske právo

6. V § 8 ods. 1 Lov nr. 422 om dansk indfødsret, lovbekendtgørelse (zákon o dánskej štátnej príslušnosti, kodifikovaný pod č. 422) zo 7. júna 2004 v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „zákon o štátnej príslušnosti“) sa stanovuje:

„Osoba narodená v zahraničí, ktorá nikdy nežila v Dánskom kráľovstve a ktorá tam nemala pobyt za okolností, ktoré naznačujú úzku väzbu k Dánsku, stratí dánsku štátnu príslušnosť dosiahnutím veku 22 rokov, pokiaľ sa tým nestane osobou bez štátnej príslušnosti. Minister pre utečencov, migrantov a integráciu alebo osoba, ktorú na to poverí, však môže na základe žiadosti podanej pred týmto dátumom povoliť zachovanie štátnej príslušnosti.“

7. Cirkulæreskrivelse nr. 10873 om naturalisation (obežník o udelení štátneho občianstva č. 10873) z 13. októbra 2015 bol zmenený obežníkom č. 9248 zo 16. marca 2016 (ďalej len „obežník o udelení štátneho občianstva“).

8. Podľa obežníka o udelení štátneho občianstva musia bývalí dánski štátni príslušníci, ktorí stratili dánsku štátnu príslušnosť podľa § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti, v zásade spĺňať všeobecné podmienky na získanie dánskeho občianstva vyžadované zákonom. To znamená, že osoby, ktoré spĺňajú podmienky stanovené v tomto obežníku, pokiaľ ide o pobyt, vek, bezúhonnosť, dlhy voči orgánom verejnej moci, sebestačnosť, zamestnanie, znalosť dánskeho jazyka a znalosť dánskej spoločnosti, kultúry a histórie, sú zahrnuté do návrhu zákona o udelení štátnej príslušnosti pripravovaného dánskou vládou. Podľa článku 5 ods. 1 tohto obežníka musí mať žiadateľ v okamihu podania žiadosti o udelenie štátneho občianstva pobyt na území daného štátu. Podľa článku 7 uvedeného obežníka sa od žiadateľa vyžaduje nepretržitý pobyt v trvaní deviatich rokov.

9. Podľa článku 13 v spojení s bodom 3 prílohy 1 k tomu istému obežníku sa všeobecné požiadavky na pobyt môžu zmierniť, pokiaľ ide o osoby, ktoré predtým mali dánsku štátnu príslušnosť alebo ktoré sú dánskeho pôvodu.

III. Skutkové okolnosti konania vo veci samej, prejudiciálne otázky a konanie na Súdnom dvore

10. Žalobkyňa vo veci samej, ktorá sa narodila 5. októbra 1992 v Spojených štátoch amerických, má od narodenia dánsku a americkú štátnu príslušnosť a nikdy nemala pobyt v Dánsku. Má dvoch bratov žijúcich v Spojených štátoch, z ktorých jeden je dánsky štátny príslušník, a v Dánsku nemá žiadneho rodiča, brata ani sestru.

11. Žalobkyňa vo veci samej 17. novembra 2014 podala na Udlændinge- og Integrationsministeriet (ministerstvo pre prisťahovalectvo a integráciu) žiadosť o vydanie osvedčenia o zachovaní dánskej štátnej príslušnosti po dovŕšení veku 22 rokov. Na základe informácií uvedených v tejto žiadosti ministerstvo dospelo k záveru, že žalobkyňa vo veci samej sa pred svojimi 22. narodeninami zdržiavala v Dánsku maximálne 44 týždňov. Okrem toho žalobkyňa vo veci samej uviedla, že v Dánsku sa zdržiavala päť týždňov po svojich 22. narodeninách a že v roku 2015 bola členkou dánskeho ženského národného basketbalového tímu. Uviedla tiež, že v roku 2005 strávila približne 3 až 4 týždne vo Francúzsku. Nič však nenásvedčuje tomu, že by sa okrem toho zdržiavala na území iného členského štátu Únie.

12. Rozhodnutím z 31. januára 2017 (ďalej len „sporné rozhodnutie“) ministerstvo pre prisťahovalectvo a integráciu žalobkyňi vo veci samej oznámilo, že dosiahnutím veku 22 rokov stratila dánsku štátnu príslušnosť, a to v súlade s § 8 ods. 1 prvou vetou zákona o štátnej príslušnosti, a že nie je možné využiť výnimku stanovenú v § 8 ods. 1 druhej vete tohto zákona, keďže jej žiadosť o zachovanie dánskej štátnej príslušnosti bola podaná po dosiahnutí veku 22 rokov. V tomto rozhodnutí sa okrem iného uvádza, že žalobkyňa vo veci samej stratila dánsku štátnu príslušnosť dosiahnutím veku 22 rokov, keďže nikdy nemala pobyt v Dánsku ani sa tam nezdržiavala za podmienok, ktoré by naznačovali väzbu s týmto členským štátom, pričom celková dĺžka všetkých jej pobytov na území tohto štátu pred dosiahnutím veku 22 rokov bola maximálne 44 týždňov.

13. Žalobkyňa vo veci samej 9. februára 2018 podala na Københavns byret (Miestny súd Kodaň, Dánsko) návrh na zrušenie sporného rozhodnutia a na opätovné preskúmanie veci. Uznesením z 3. apríla 2020 bola vec postúpená Østre Landsret (Východný vyšší súd, Dánsko), ktorý rozhodol o preskúmaní veci na prvom stupni.

14. Za týchto okolností Østre Landsret (Východný vyšší súd) rozhodnutím z 11. októbra 2021, ktoré bolo Súdnemu dvoru doručené 16. novembra 2021, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Bráni článok 20 ZFEÚ v spojení s článkom 7 [Charty] právnej úprave členského štátu, o akú ide v konaní vo veci samej, podľa ktorej osoby narodené mimo územia tohto členského štátu, ktoré v ňom nikdy nežili a ani nemali pobyt za takých okolností, ktoré by nasvedčovali o ich úzkej väzbe k tomuto členskému štátu, stratia zo zákona štátnu príslušnosť tohto členského štátu dosiahnutím veku 22 rokov, čo má za následok, že osoby, ktoré nie sú štátnymi príslušníkmi iného členského štátu, strácajú postavenie občana Únie a s ním spojené práva, pričom z právnej úpravy dotknutej vo veci samej vyplýva, že:

- a) existencia úzkej väzby k členskému štátu sa predpokladá najmä v prípade, ak celková dĺžka pobytu v danom členskom štáte dosiahne jeden rok;

- b) v prípade podania žiadosti o zachovanie štátnej príslušnosti pred dosiahnutím veku 22 rokov je možné získať povolenie na zachovanie štátnej príslušnosti členského štátu za menej prísnych podmienok a na tento účel musia príslušné orgány preskúmať dôsledky straty štátnej príslušnosti, a
- c) stratenú štátnu príslušnosť je možné opätovne nadobudnúť po dosiahnutí veku 22 rokov len na základe udelenia štátneho občianstva, s ktorým sú spojené viaceré podmienky, vrátane nepretržitého dlhodobého pobytu v danom členskom štáte, aj keď požiadavka dĺžky pobytu môže byť pre bývalých štátnych príslušníkov tohto členského štátu do určitej miery zmiernená?“

15. Písomné pripomienky predložila žalobkyňa vo veci samej, dánska a francúzska vláda, ako aj Európska komisia. Tie isté strany, s výnimkou francúzskej vlády, boli zastúpené na pojednávaní, ktoré sa konalo 4. októbra 2022, a odpovedali na otázky na ústne zodpovedanie, ktoré im Súdny dvor položil.

IV. Právne posúdenie

16. Vnútroštátny súd sa svojou prejudiciálnou otázkou v podstate pýta, či sa má článok 20 ZFEÚ s prihliadnutím na článok 7 Charty vykladať v tom zmysle, že bráni takej právnej úprave na úrovni členského štátu, v ktorej sa za určitých podmienok stanovuje zo zákona strata štátnej príslušnosti tohto členského štátu dovŕšením veku 22 rokov z dôvodu neexistencie skutočnej väzby, ak nebola podaná žiadosť o zachovanie štátnej príslušnosti, čo v prípade osôb, ktoré nemajú štátnu príslušnosť aj iného členského štátu, vedie k strate ich občianstva Únie a s tým súvisiacich práv bez toho, aby sa, ak je táto žiadosť o zachovanie štátnej príslušnosti podaná po dosiahnutí veku 22 rokov, individuálne a so zreteľom na zásadu proporcionality, preskúmali dôsledky takejto straty na ich situáciu z hľadiska práva Únie.

17. Pochybnosti vnútroštátneho súdu, pokiaľ ide o súlad režimu straty dánskej štátnej príslušnosti stanoveného v § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti, ku ktorej dochádza dovŕšením veku 22 rokov, s článkom 20 ZFEÚ v spojení s článkom 7 Charty, sa týkajú jednak toho, že strata tejto štátnej príslušnosti, a teda aj občianstva EÚ, je automatická a že v tomto ustanovení sa nestanovujú žiadne výnimky, a jednak toho, aké ťažké je po dosiahnutí tohto veku opätovne získať štátnu príslušnosť udelením štátneho občianstva.

18. Vo svojej analýze najprv uvediem tie aspekty sporu vo veci samej, ktoré považujem za relevantné pre vec, o ktorej rozhoduje Súdny dvor (časť A). Následne uvediem hlavné myšlienky vyplývajúce z judikatúry Súdneho dvora v oblasti straty občianstva Únie a najmä z rozsudku Tjebbes a i., so zreteľom na ktorý vnútroštátny súd vyjadril pochybnosti o súlade režimu straty dánskej štátnej príslušnosti s právom Únie (časť B). Nakoniec prejudiciálnu otázku zanalyzujem vo svetle tejto judikatúry, pričom sa zameriam jednak na preskúmanie legitímnosti cieľa všeobecného záujmu, ktorý sleduje strata dánskej štátnej príslušnosti stanovená predmetnou právnou úpravou, a jednak na preskúmanie proporcionality tejto straty, ktorá vedie k strate občianstva Únie, z hľadiska práva Únie (časť C).

A. O aspektoch sporu vo veci samej, ktoré sú relevantné pre konanie na Súdnom dvore

1. O osobitostiach dánskeho režimu straty štátnej príslušnosti, o ktorý ide vo veci samej

19. Z právneho rámca predstaveného vnútroštátnym súdom vyplýva, že režim straty dánskej štátnej príslušnosti zo zákona je stanovený jednak v § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti a v správnej praxi ministerstva pre prisťahovalectvo a integráciu pri uplatňovaní tohto ustanovenia⁵ a jednak v obežníku o udelení štátneho občianstva, v ktorom sa stanovujú podmienky vyžadované na obnovenie štátnej príslušnosti bývalých dánskych štátnych príslušníkov, ktorí dánsku štátnu príslušnosť stratili na základe uvedeného ustanovenia.

20. Po prvé, pokiaľ ide o zákon o štátnej príslušnosti, pripomínam, že v § 8 ods. 1 prvej vete zákona sa stanovuje strata dánskej štátnej príslušnosti zo zákona dovŕšením veku 22 rokov v prípade každého dánskeho štátneho príslušníka „[narodeného] v zahraničí, [ktorý] nikdy [nežil] v Dánskom kráľovstve a [ktorý] tam [nemal] pobyt za okolností, ktoré naznačujú úzku väzbu k Dánsku... pokiaľ sa tým nestane osobou bez štátnej príslušnosti“⁶. V § 8 ods. 1 druhej vete zákona sa však stanovuje výnimka z tohto pravidla, a to, že títo štátni príslušníci môžu *pred dosiahnutím veku 22 rokov* predložiť ministerstvu pre prisťahovalectvo a integráciu žiadosť o zachovanie ich dánskej štátnej príslušnosti.

21. Po druhé, pokiaľ ide o *správnu prax* ministerstva pre prisťahovalectvo a integráciu v súvislosti s uplatňovaním § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti, vnútroštátny súd uvádza nasledujúce údaje.

22. Predovšetkým, pokiaľ ide o pravidlo stanovené v § 8 ods. 1 prvej vete zákona o štátnej príslušnosti, tento súd uvádza, že v prípade kritéria pobytu, o ktoré ide v prejednáwanej veci, sa rozlišuje podľa toho, či dĺžka pobytu v Dánsku pred dovŕšením 22 rokov bola najmenej jeden rok alebo menej ako jeden rok. V prvom prípade ministerstvo pre prisťahovalectvo a integráciu uznáva, že existuje „dostatočná väzba“ s Dánskom na zachovanie dánskej štátnej príslušnosti. V druhom prípade sú však požiadavky na väzbu vyplývajúce z tejto administratívnej praxe prísnejšie.⁷ Žiadateľ tak musí odôvodniť, že pobyty kratšie ako jeden rok sú napriek tomu prejavom „osobitnej väzby s Dánskom“. V tejto súvislosti vnútroštátny súd pripomína, že podľa prípravných prác k zákonu o štátnej príslušnosti⁸ sa takéto pobyty môžu týkať obdobia vojenskej služby, vysokoškolského štúdia, odbornej prípravy alebo opakujúcich sa dovolení určitej dĺžky.

23. Pokiaľ potom ide o výnimku stanovenú v § 8 ods. 1 druhej vete zákona o štátnej príslušnosti, vnútroštátny súd vysvetľuje, že podľa správnej praxe ministerstva pre prisťahovalectvo a integráciu, ak nie sú splnené podmienky pobytu alebo zdržiavania sa a *ak žiadosť bola podaná*

⁵ Z rozhodnutia o postúpení veci vyplýva, že správna prax ministerstva pre prisťahovalectvo a integráciu pri uplatňovaní § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti vychádza z prípravných prác na tomto ustanovení.

⁶ Pokiaľ ide o kritérium pobytu, ktoré nie je v prejednáwanej veci predmetom sporu, vnútroštátny súd vysvetľuje, že podľa správnej praxe ministerstva pre prisťahovalectvo a integráciu je toto kritérium splnené buď vtedy, ak ide o *pobyt zaznamenaný* v centrálnom registri osôb (CPR) najmenej tri mesiace pred dovŕšením 22 rokov alebo ak dotknutá osoba môže preukázať, že mala v Dánsku *adresu* najmenej tri po sebe nasledujúce mesiace pred dovŕšením uvedeného veku a ktorá od začiatku mala trvať najmenej tri mesiace. Podľa tohto súdu sa za pobyt v Dánsku považuje aj pobyt vo Fínsku alebo Švédsku počas obdobia najmenej siedmich rokov.

⁷ Z rozhodnutia o postúpení veci vyplýva, že v tomto prípade sa podľa správnej praxe ministerstva pre prisťahovalectvo a integráciu možno zamerať najmä na to, či sa pobyty uskutočnili krátko pred dovŕšením 22 rokov alebo pred mnohými rokmi, či majú odrážať vlastnú vôľu žiadateľa navštíviť Dánsko alebo sú výsledkom konania rodičov alebo zamestnávateľa.

⁸ Vnútroštátny súd odkazuje na oddiel 2.2.2 dôvodovej správy k návrhu zákona L 138 z 28. januára 2004, ktorý sa týka § 8 zákona o štátnej príslušnosti.

*pred dosiahnutím veku 22 rokov,*⁹ dôraz sa kladie na niekoľko ďalších prvkov, ako je celková dĺžka pobytu žiadateľa v Dánsku, počet pobytov v tomto členskom štáte, či sa pobyty uskutočnili krátko pred dovŕšením 22 rokov alebo o niekoľko rokov skôr a či žiadateľ ovláda dánsky jazyk a má vzťah k tomuto členskému štátu.

24. Napokon, pokiaľ ide o žiadosti o zachovanie štátnej príslušnosti, z informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom vyplýva, že ministerstvo pre prisťahovalectvo a integráciu pri vybavovaní týchto žiadostí rozlišuje tri prípady v závislosti od toho, či má žiadateľ v čase podania žiadosti menej než 21 rokov, 21 až 22 rokov alebo viac než 22 rokov. Ak má žiadateľ menej než 21 rokov, toto ministerstvo žiadateľovi len vydá osvedčenie o štátnej príslušnosti, s výhradou straty dánskej štátnej príslušnosti podľa § 8 zákona o štátnej príslušnosti, čo podľa tohto súdu znamená, že uvedené ministerstvo nezaujíma stanovisko k tomu, či si žiadateľ dánsku štátnu príslušnosť zachová, ale len k tomu, či túto štátnu príslušnosť má. Uvedený súd uvádza, že je to preto, lebo podľa praxe toho istého ministerstva by sa posúdenie zachovania štátnej príslušnosti malo vykonať *čo najbližšie k veku 22 rokov*.

25. Vnútroštátny súd ďalej uvádza, že hoci sa táto dánska správna prax naďalej uplatňovala napriek rozsudku Tjebbes a i., ktorý bol vyhlásený po vydaní rozhodnutia vo veci samej, § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti bol zmenený. Uvádza, že táto zmena znamená, že ministerstvo pre prisťahovalectvo a integráciu musí teraz v prípade žiadosti o zachovanie štátnej príslušnosti podanej *pred dosiahnutím veku 22 rokov* zohľadniť niekoľko ďalších prvkov, aby mohlo individuálne a z hľadiska práva Únie preskúmať účinky straty dánskej štátnej príslušnosti, a tým aj občianstva Únie. V tejto súvislosti by toto ministerstvo malo posúdiť, či sú tieto účinky primerané cieľu právnej úpravy, ktorej sa týka spor vo veci samej, a to existencii skutočnej väzby medzi dánskymi štátnymi príslušníkmi a Dánskom.

26. Po tretie, pokiaľ ide o *obežník o udelení štátneho občianstva*, vnútroštátny súd vysvetľuje, že bývalí dánski štátni príslušníci, ktorí dánsku štátnu príslušnosť stratili podľa § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti, majú možnosť požiadať o dánsku štátnu príslušnosť prostredníctvom udelenia štátneho občianstva a že v tomto prípade musia v zásade na získanie dánskej štátnej príslušnosti splniť niekoľko všeobecných podmienok stanovených v tomto zákone.¹⁰ Tieto podmienky však môžu byť pre týchto štátnych príslušníkov zmiernené, pokiaľ ide o požiadavku nepretržitého deväťročného pobytu v Dánsku.¹¹ Z informácií poskytnutých týmto súdom však vyplýva aj to, že toto zmiernenie má jednak veľmi obmedzený rozsah a jednak nič nemení na skutočnosti, že podľa článku 5 ods. 1 tohto obežníka musí mať žiadateľ v čase podania žiadosti pobyt na území Dánska.¹²

2. O situácii žalobkyne vo veci samej

27. Pokiaľ ide o situáciu žalobkyne vo veci samej, vnútroštátny súd uvádza tieto skutkové zistenia: má dvojakú, dánsku a americkú, štátnu príslušnosť; narodila sa v Spojených štátoch a nikdy nemala pobyt v Dánsku; v tomto členskom štáte sa však zdržiavala 44 týždňov pred dovŕšením veku 22 rokov a 5 týždňov po dovŕšení tohto veku; 43 dní po dovŕšení veku 22 rokov podala na

⁹ Je potrebné pripomenúť, že táto podmienka vyplýva z § 8 ods. 1 druhej vety zákona o štátnej príslušnosti.

¹⁰ K týmto všeobecným podmienkam pozri bod 8 vyššie. Vnútroštátny súd uvádza, že v článku 44 ods. 1 Ústavy stanovuje, že žiaden cudzinec nemôže získať dánsku štátnu príslušnosť inak než prostredníctvom zákona. Udelenie štátneho občianstva sa teda musí vykonať zákonom, ktorý výslovne uvádza meno každej osoby, ktorej bolo udelené štátne občianstvo.

¹¹ Pozri v tejto súvislosti bod 9 vyššie.

¹² Pokiaľ ide o administratívnu prax ministerstva pre prisťahovalectvo a integráciu týkajúcu sa kritéria „pobytu“, pozri poznámku pod čiarou 10 vyššie.

ministerstvo pre prisťahovalectvo a integráciu žiadosť o zachovanie svojej štátnej príslušnosti; sporným rozhodnutím bola na jednej strane informovaná o strate dánskej štátnej príslušnosti zo zákona po dosiahnutí veku 22 rokov z dôvodu neexistencie skutočnej väzby, keďže pred týmto dátumom nepodala žiadosť o zachovanie štátnej príslušnosti v súlade s § 8 ods. 1 prvou vetou zákona o štátnej príslušnosti, a na druhej strane o tom, že sa na ňu nevzťahuje výnimka stanovená v § 8 ods. 1 druhej vete tohto zákona, keďže jej žiadosť bola podaná *po* dosiahnutí veku 22 rokov.

B. O hlavných myšlienkach vyplývajúcich z judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa straty občianstva Únie

28. Ďalej predostriem judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa straty občianstva Únie a prvky jej vývoja, ktoré sú dôležité pre analýzu tejto veci.

1. Rozsudok vo veci Rottmann: zakotvenie zásady súdneho preskúmania vykonávaného z hľadiska práva Únie

29. Vo svojom rozsudku vo veci Rottmann¹³, ktorý sa týkal preskúmania rozhodnutia nemeckých orgánov o odňatí štátnej príslušnosti, Súdny dvor najprv potvrdil zásadu zavedenú v 90. rokoch 20. storočia¹⁴, podľa ktorej sa právomoc členských štátov v oblasti nadobúdania a straty štátnej príslušnosti musí vykonávať *v súlade s právom Únie*.¹⁵ Následne rozsah tejto zásady spresnil a uviedol, že „skutočnosť, že záležitosť patrí do právomoci členských štátov, nebráni v situáciách patriacich do práva Únie tomu, že dotknuté vnútroštátne pravidlá musia dodržiavať právo Únie“¹⁶. Dospel tak k záveru, že vzhľadom na zásadnú povahu postavenia občana Únie priznaného článkom 20 ZFEÚ situácia občana Únie, ktorý je konfrontovaný s rozhodnutím o odňatí štátnej príslušnosti prijatým orgánmi členského štátu, ktoré ho po strate jeho pôvodnej štátnej príslušnosti iného členského štátu uvádza do situácie, ktorá by mohla spôsobiť stratu uvedeného postavenia a práv s tým spojených, patrí z dôvodu svojej povahy a dôsledkov do práva Únie.¹⁷

30. Súdny dvor tiež stanovil zásadu, podľa ktorej v prípade občanov Únie podlieha výkon tejto právomoci, pokiaľ sa dotýka práv priznaných a chránených právnym poriadkom Únie, ako je to najmä v prípade rozhodnutia o odňatí štátnej príslušnosti, *súdnemu preskúmaniu z hľadiska práva Únie*.¹⁸ Preto potom, ako dospel k záveru, že rozhodnutie o odňatí štátnej príslušnosti získanej udelením štátneho občianstva na základe podvodu je v zásade legitímne,¹⁹ uviedol, že takéto rozhodnutie napriek tomu podlieha preskúmaniu proporcionality, aby sa „zohľadnili prípadné *dôsledky*, ktoré toto rozhodnutie má pre dotknutú osobu a prípadne pre členov jej rodiny, pokiaľ ide o stratu práv, ktoré má každý občan Únie“²⁰.

¹³ Pripomínam, že pán Rottmann nadobudol nemeckú štátnu príslušnosť udelením štátneho občianstva podvodom.

¹⁴ Pozri rozsudok zo 7. júla 1992, Micheletti a i. (C-369/90, EU:C:1992:295, bod 10), podľa ktorého „definovanie podmienok nadobúdania a straty štátneho občianstva patrí v súlade s medzinárodným právom do právomoci každého členského štátu, pričom táto právomoc sa *musí* vykonávať v súlade s právom Únie“. Kurzívou zvýraznil generálny advokát. Pripomínam, že Súdny dvor túto myšlienku načrtnol už v rozsudkoch zo 7. februára 1979, Auer (136/78, EU:C:1979:34, bod 28), a z 12. novembra 1981, Airola/Komisija (72/80, EU:C:1981:267, bod 8 a nasl.). Ide skutočne o všeobecnú zásadu práva Únie uplatňovanú v oblasti občianstva Únie.

¹⁵ Rozsudok Rottman (body 39 a 45, ako aj citovaná judikatúra).

¹⁶ Rozsudok Rottmann (bod 41 a citovaná judikatúra). Chcem pripomenúť, že Súdny dvor sa v bode 41 tohto rozsudku opieral o ustálenú judikatúru týkajúcu sa situácií, keď sa právna úprava prijatá v oblasti patriacej do vnútroštátnej právomoci posudzuje vo vzťahu k právu Únie. Pozri aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Poiares Maduro v tejto veci (C-135/08, EU:C:2009:588, bod 20).

¹⁷ Rozsudok Rottman (body 42 a 43).

¹⁸ Rozsudok Rottmann (bod 48).

¹⁹ Rozsudok Rottmann (bod 54. Pozri aj body 51 až 53).

²⁰ Rozsudok Rottmann (bod 56). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

31. Súdny dvor napokon rozhodol, že článok 20 ZFEÚ nebráni tomu, aby členský štát odňal občanovi Únie štátnu príslušnosť, ktorú mu udelil, ak k takémuto udeleniu došlo podvodom, *pod podmienkou*, že sa v tomto rozhodnutí o odňatí dodrží zásada proporcionality.²¹

32. Táto judikatúra bola potvrdená a v niektorých bodoch doplnená dvoma neskoršími rozsudkami Súdneho dvora.

2. Rozsudok vo veci Tjebbes a i.: význam individuálneho preskúmania dôsledkov straty občianstva Únie v rámci preskúmania proporcionality

33. V rozsudku vo veci Tjebbes a i., ktorý sa týkal preskúmania všeobecnej podmienky straty holandskej štátnej príslušnosti zo zákona z hľadiska práva Únie²², a teda aj občianstva Únie dotknutých osôb²³, je východiskom argumentácie Súdneho dvora potvrdenie zásady stanovenej v staršej judikatúre.²⁴ Vychádzajúc tak z bodov 42 a 45 rozsudku Rottmann, Súdny dvor uviedol, že na situáciu občanov Únie, ktorí majú štátnu príslušnosť *len jedného členského štátu* a ktorým stratou tejto štátnej príslušnosti *hrozí strata postavenia občana Únie*, ktoré im priznáva článok 20 ZFEÚ, ako aj s tým súvisiacich práv, sa preto na základe jej povahy a dôsledkov vzťahuje právo Únie a členské štáty teda musia pri výkone svojej právomoci v oblasti štátnej príslušnosti konať v súlade s právom Únie.²⁵

34. Konkrétne, a pripomínajúc najmä to, že členský štát je pri výkone svojej právomoci, v rámci ktorej môže vymedziť podmienky nadobudnutia a straty štátnej príslušnosti, oprávnený vychádzať z predpokladu, že štátna príslušnosť je prejavom skutočnej väzby medzi ním a jeho štátnymi príslušníkmi, a v dôsledku toho spojiť neexistenciu alebo zánik takejto skutočnej väzby so stratou svojej štátnej príslušnosti,²⁶ Súdny dvor v prvom rade potvrdil, že právo Únie v zásade nebráni tomu, aby členský štát v situáciách, ako sú tie uvedené v dotknutej vnútroštátnej právnej úprave, stanovil stratu svojej štátnej príslušnosti z dôvodu všeobecného záujmu, aj keď táto strata má pre dotknutú osobu za následok stratu jej občianstva Únie.²⁷

35. V druhom rade, konštatujúc dôležitosť dodržiavania zásady proporcionality príslušnými orgánmi a vnútroštátnymi súdmi v takýchto situáciách, však Súdny dvor uviedol, že automatická strata štátnej príslušnosti členského štátu by bola nezlučiteľná s touto zásadou, ak by príslušná vnútroštátna právna úprava neumožňovala kedykoľvek *individuálne preskúmať* dôsledky takejto straty pre dotknuté osoby z hľadiska práva Únie.²⁸

36. Z toho podľa Súdneho dvora vyplýva, že v situácii, keď k strate štátnej príslušnosti členského štátu dochádza zo zákona a vedie k strate občianstva Únie, príslušné vnútroštátne orgány a súdy musia mať možnosť incidenčne preskúmať *dôsledky tejto straty* štátnej príslušnosti a prípadne zabezpečiť, aby dotknutá osoba *ex tunc opätovne nadobudla štátnu príslušnosť* v prípade, že táto osoba požiada o vydanie cestovného dokladu alebo iného dokumentu osvedčujúceho jej štátnu

²¹ Rozsudok Rottmann (bod 59 a výrok).

²² Konkrétne ide o to, že holandský štátny príslušník, ktorý má aj štátnu príslušnosť iného členského štátu, sa môže nepretržite desať rokov zdržiavať mimo Holandska a území, na ktoré sa vzťahuje Zmluva o EÚ.

²³ Vo veci, v ktorej bol vynesенý rozsudok Rottmann, išlo o individuálne rozhodnutie o odňatí štátnej príslušnosti na základe správania dotknutej osoby.

²⁴ Rozsudok Tjebbes a i. (bod 30 a citovaná judikatúra).

²⁵ Rozsudok Tjebbes a i. (bod 32).

²⁶ Rozsudok Tjebbes a i. (bod 35). Pozri tiež rozsudok Rottmann (bod 51).

²⁷ Rozsudok Tjebbes a i. (bod 39).

²⁸ Rozsudok Tjebbes a i. (body 40 a 41).

príslušnosť.²⁹ Súdny dvor okrem toho dodal, že pri tomto preskúmaní proporcionality sa vyžaduje, aby sa vnútroštátne orgány a súdy uistili, že takáto strata štátnej príslušnosti je v súlade so základnými právami zaručenými Chartou, ktorých dodržiavanie Súdny dvor zaručuje, a konkrétne s právom na rešpektovanie rodinného života, ako je vyjadrené v článku 7 Charty.³⁰

37. Judikatúra vyplývajúca z rozsudkov vo veciach Rottmann a Tjebbes a i. bola potvrdená rozsudkom vo veci Wiener Landesregierung, v ktorom Súdny dvor jasne dospel k záveru, že rozhodnutie sporné v poslednej uvedenej veci nebolo v súlade so zásadou proporcionality.

3. Rozsudok vo veci Wiener Landesregierung: nezlučiteľnosť rozhodnutia sporného v tejto veci so zásadou proporcionality

38. Odkazujem na úvahy, ktoré som uviedol vo svojich návrhoch vo veci Wiener Landesregierung³¹, a na tomto mieste sa v záujme prehľadnosti obmedzím na stručné pripomenutie prvkov rozsudku Wiener Landesregierung, ktoré sú relevantné pre analýzu otázok položených vnútroštátnym súdom v prejednávanej veci.

39. V tejto veci sa rakúsky súd pýtal, či situácia osoby, ktorá má štátnu príslušnosť len jedného členského štátu a vzdá tejto štátnej príslušnosti, čím stratí občianstvo Únie, s cieľom nadobudnúť rakúsku štátnu príslušnosť v nadväznosti na príslub udelenia tejto štátnej príslušnosti rakúskymi orgánmi, patrí svojou povahou a dôsledkami do práva Únie, ak je tento príslub odvolaný s tým dôsledkom, že tejto osobe sa znemožní opätovné nadobudnutie občianstva Únie. Súdny dvor na túto otázku odpovedal kladne, čím potvrdil uplatniteľnosť práva Únie na takúto situáciu.³²

40. Rakúsky súd sa tiež pýtal, či sú príslušné orgány a prípadne vnútroštátne súdy hostiteľského členského štátu povinné overiť, či rozhodnutie odvolať príslub udelenia štátnej príslušnosti tohto členského štátu, ktoré pre dotknutú osobu znamená trvalú stratu občianstva Únie, je zlučiteľné so zásadou proporcionality vzhľadom na dôsledky, ktoré má na situáciu tejto osoby. Súdny dvor aj na túto otázku odpovedal kladne a potvrdil povinnosť vnútroštátnych súdov hostiteľského členského štátu overiť súlad predmetného vnútroštátneho rozhodnutia so zásadou proporcionality.³³

41. Chcel by som upozorniť na niektoré prvky tohto rozsudku.

42. Po prvé Súdny dvor poznamenal, že pri skúmaní dodržania zásady proporcionality zakotvenej v práve Únie je dôležité posúdiť individuálnu situáciu dotknutej osoby a prípadne situáciu jej rodiny.³⁴ V tejto súvislosti najmä zopakoval svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej je úlohou príslušných orgánov a prípadne vnútroštátnych súdov uistiť sa, že vnútroštátne rozhodnutie je v súlade so základnými právami zaručenými Chartou, a konkrétne s právom na rešpektovanie rodinného života, ako je uvedené v jej článku 7.³⁵

²⁹ Rozsudok Tjebbes a i. (bod 42 a výrok).

³⁰ Rozsudok Tjebbes a i. (bod 45 a výrok).

³¹ (C-118/20, EU:C:2021:530). Pozri bod 47 a nasl.

³² Rozsudok Wiener Landesregierung (bod 44 a bod 1 výroku).

³³ Rozsudok Wiener Landesregierung (bod 58 a citovaná judikatúra). Je potrebné pripomenúť, že v bode 49 tohto rozsudku a v rámci riešenia druhej prejudiciálnej otázky Súdny dvor uviedol, a to s odkazom na bod 62 rozsudku Rottmann, že zásady vyplývajúce z práva Únie, pokiaľ ide o právomoc členských štátov v oblasti štátnej príslušnosti, ako aj ich povinnosť vykonávať túto právomoc tak, že sa dodrží právo Únie, sa uplatňujú na hostiteľský členský štát aj na členský štát pôvodnej štátnej príslušnosti.

³⁴ Rozsudok Wiener Landesregierung (bod 59 a citovaná judikatúra).

³⁵ Rozsudok Wiener Landesregierung (bod 61 a citovaná judikatúra).

43. Po druhé po preskúmaní dôvodov, ktoré uviedla rakúska vláda na odôvodnenie vnútroštátneho rozhodnutia vedúceho k strate postavenia občana Únie,³⁶ Súdny dvor uviedol, že vzhľadom na významné dôsledky pre situáciu dotknutej osoby, a najmä pre normálny vývoj jej rodinného a pracovného života, ktoré sa spájajú s rozhodnutím o odvolaní príslubu udelenia rakúskej štátnej príslušnosti, ktoré má za následok trvalú stratu občianstva Únie, sa toto rozhodnutie nejaví ako primerané závažnosti deliktov spáchaných touto osobou.³⁷ Dospel preto k záveru, že „požiadavka zlučiteľnosti so zásadou proporcionality nie je splnená, pokiaľ je toto rozhodnutie odôvodnené spáchaním správnych deliktov v rozpore so zákonom o cestnej premávke, za ktoré sa podľa platného vnútroštátneho práva ukladá len peňažná pokuta“. Inými slovami, po prvýkrát v rámci tejto judikatúry Súdny dvor dôrazne uviedol, že takéto vnútroštátne rozhodnutie *nie je v súlade so zásadou proporcionality* práva Únie.³⁸

4. Zásady judikatúry týkajúce sa analýzy podmienok nadobudnutia a straty štátnej príslušnosti z hľadiska práva Únie

44. Hlavné myšlienky vyplývajúce z judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa straty občianstva Únie tvoria v zásade dve zásady judikatúry.

45. Prvou zásadou je tá, podľa ktorej sa právomoc členských štátov v oblasti nadobúdania a straty štátnej príslušnosti musí vykonávať *v súlade s právom Únie*. Predpokladom pochopenia tejto zásady je dobré pochopenie rozdielu medzi touto výlučnou právomocou a jej výkonom v súlade s právnym poriadkom Únie. V tejto súvislosti by som chcel zdôrazniť, že Súdny dvor túto právomoc členských štátov nikdy nespochybnil. Ako uviedol generálny advokát Poiares Maduro, „nadobúdanie a strata štátneho občianstva (a teda aj občianstva Únie) nie sú ako také upravené právom Únie, avšak *podmienky* nadobúdania a straty štátneho občianstva musia byť zlučiteľné s právnymi predpismi Únie a musia rešpektovať práva občana Únie“³⁹. Preto z tejto zásady nemožno ani vyvodiť absolútnu nemožnosť odňatia štátnej príslušnosti v prípade, že by jej strata znamenala stratu občianstva Únie, ani sa domnievať, že *podmienky* nadobudnutia a straty štátnej príslušnosti sú mimo kontroly práva Únie.⁴⁰ Občianstvo Únie totiž nemôže byť zbavené svojho potrebného účinku, a teda práva, ktoré poskytuje, nemôžu byť porušené prijatím vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá nie je v súlade s právom Únie, a najmä so zásadami vyplývajúcimi z judikatúry Súdneho dvora, ako sú pripomenuté vyššie.⁴¹

46. Druhou zásadou je, že *súdne preskúmanie sa vykonáva z hľadiska práva Únie* a najmä z hľadiska zásady proporcionality. V súvislosti s dodržiavaním zásady proporcionality treba mať na pamäti niekoľko prvkov: po prvé individuálne preskúmanie dôsledkov straty občianstva Únie pre dotknutú osobu a jej rodinných príslušníkov, pokiaľ ide o stratu práv, ktoré požíva každý občan Únie; po druhé požiadavku, aby tieto dôsledky boli v súlade so základnými právami zaručenými Chartou; a napokon prípadnú povinnosť, aby dotknutá osoba získala svoju štátnu príslušnosť späť *ex tunc*. Tieto prvky sú nevyhnutné pre *súdne preskúmanie realizované*

³⁶ Rozsudok Wiener Landesregierung (body 60 a 62 až 72).

³⁷ Rozsudok Wiener Landesregierung (bod 73).

³⁸ Rozsudok Wiener Landesregierung (bod 74 a bod 2 výroku).

³⁹ Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Poiares Maduro vo veci Rottmann (C-135/08, EU:C:2009:588, bod 23). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

⁴⁰ Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Poiares Maduro vo veci Rottmann (C-135/08, EU:C:2009:588, bod 23).

⁴¹ Pozri v tejto súvislosti rozsudky Rottmann (body 41 až 43, 45, 48, 56 a 59); Tjebbes a i. (body 30, 32, 40 až 42 a 45), a Wiener Landesregierung (body 44, 59, 61 a 73). Pozri aj body 29 až 43 a najmä bod 45 vyššie.

z hľadiska práva Únie a požiadavka Súdneho dvora, aby sa strata štátnej príslušnosti, ktorá znamená stratu občianstva Únie, preskúmala z hľadiska proporcionality, musí byť príslušnými orgánmi a vnútroštátnymi súdmi vykonaná dôkladne a starostlivo.

47. V dôsledku toho je nepochybné, že strata štátnej príslušnosti, ktorá znamená stratu občianstva Únie, stanovená predmetnou právnou úpravou vo veci samej, sa musí preskúmať práve vo svetle týchto zásad.

C. O uplatňovaní zásad judikatúry na túto vec

48. Na úvod chcem zdôrazniť, že žalobkyňa vo veci samej v súlade s § 8 ods. 1 prvou vetou zákona o štátnej príslušnosti stratila dánsku štátnu príslušnosť *ex lege*, keď dosiahla vek 22 rokov, z dôvodu neexistencie skutočnej väzby s Dánskom, a keďže jej žiadosť o zachovanie dánskej štátnej príslušnosti bola podaná po dosiahnutí veku 22 rokov, nemohla využiť výnimku stanovenú v § 8 ods. 1 druhej vete tohto zákona.

49. Žalobkyňa vo veci samej teda čelí strate svojho občianstva Únie, ktoré má byť podľa ustálenej judikatúry základným štatútom štátnych príslušníkov členských štátov.⁴²

50. So zreteľom na rámec judikatúry uvedený vyššie⁴³ a konkrétne na rozsudok Tjebbes a i. je zrejmé, že na situáciu občana Únie, ktorý je štátnym príslušníkom len jedného členského štátu a ktorému stratou tejto štátnej príslušnosti hrozí strata postavenia, ktoré mu priznáva článok 20 ZFEÚ, ako aj s tým súvisiacich práv, sa preto na základe jej povahy a dôsledkov vzťahuje právo Únie.⁴⁴ Z toho vyplýva, že keďže situácia žalobkyne vo veci samej patrí do pôsobnosti práva Únie, Dánske kráľovstvo musí pri výkone svojej právomoci v oblasti štátnej príslušnosti rešpektovať toto právo a že táto situácia sa musí preskúmať so zreteľom na toto právo.⁴⁵

51. Vzhľadom na to vzniká otázka, či je strata štátnej príslušnosti zo zákona stanovená v § 8 ods. 1 dánskeho zákona o štátnej príslušnosti v súlade s právom EÚ. Pripomínam, že ako vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, na to, aby bola strata štátnej príslušnosti stanovená vnútroštátnou právnou úpravou v súlade s týmto právom, musí zodpovedať dôvodu všeobecného záujmu, čo znamená, že je vhodná na dosiahnutie sledovaného cieľa a že strata štátnej príslušnosti, ktorú táto právna úprava znamená, nie je svojvoľným aktom.⁴⁶

52. Žalobkyňa vo veci samej tvrdí, že hoci strata štátnej príslušnosti zo zákona bez výnimky stanovená v § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti sleduje zákonný cieľ a cieľ zachovania skutočnej väzby a ochrany osobitného vzťahu solidarity a lojality medzi členským štátom a jeho

⁴² Rozsudky z 20. septembra 2001, Grzelczyk (C-184/99, EU:C:2001:458, bod 31), a Wiener Landesregierung (bod 38 a citovaná judikatúra).

⁴³ Pozri body 29, 30 a 33 vyššie.

⁴⁴ Pozri rozsudok Tjebbes a i. (bod 32).

⁴⁵ Pozri v tejto súvislosti rozsudky Rottmann (body 42 a 45), a Tjebbes a i. (bod 32). Dánska vláda na pojednávaní tvrdila, že z rozhodnutia hláv štátov a predsedov vlád prijatého na zasadnutí Európskej rady v Edinburhu 11. a 12. decembra 1992 jasne vyplýva, že Dánske kráľovstvo má širokú diskrečnú právomoc pri určovaní podmienok nadobudnutia a straty štátnej príslušnosti a má osobitné postavenie, pokiaľ ide o občianstvo Únie. Komisia však pripomenula, že príslušné pasáže tohto rozhodnutia týkajúce sa občianstva Únie sú formulované rovnako ako vo vyhlásení č. 2 o štátnej príslušnosti členského štátu, ktoré členské štáty pripojili k záverečnému aktu Zmluvy o EÚ. Pozri v tejto súvislosti rozsudok Rottmann (bod 40). Ďalej pripomenula, že z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že právomoc členských štátov v oblasti nadobúdania a straty štátnej príslušnosti sa musí vykonávať v súlade s právom Únie. Pozri najmä rozsudok Rottmann (bod 41).

⁴⁶ Pozri v tomto zmysle rozsudok Rottmann (body 51 až 54).

občanmi, nie je vhodná na zaručenie dosiahnutia tohto cieľa. Okrem toho by strata zo zákona stanovená týmto ustanovením nebola primeraná, a preto by bola v rozpore s článkom 20 ZFEÚ v spojení s článkom 7 Charty.

53. Naproti tomu dánska vláda vo svojich písomných podaniach tvrdí, že preskúmanie zákonnosti a proporcionality § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti vo vzťahu k osobám, ktoré v čase podania žiadosti o zachovanie štátnej príslušnosti už dosiahli vek 22 rokov, by malo vychádzať z celkového posúdenia dánskeho režimu straty a opätovného získania štátnej príslušnosti. Proporcionalita straty dánskej štátnej príslušnosti *ex lege* v prípade osôb, ktoré už dosiahli vek 22 rokov, by sa mala posudzovať aj z hľadiska pravidiel pre zachovanie štátnej príslušnosti až do tohto veku, ktoré sú vcelku veľmi mierne. Okrem toho sa táto vláda domnieva, že zákonnosť a proporcionalitu pravidiel straty dánskej štátnej príslušnosti podporuje to, že sa v jednotlivých prípadoch môže umožniť zachovanie štátneho občianstva, ak sa žiadosť podá pred dosiahnutím veku 22 rokov.

54. Vzhľadom na uvedenú judikatúru preto preskúmam, či dotknutá vnútroštátna právna úprava, v ktorej sa stanovuje strata dánskej štátnej príslušnosti a znamená stratu občianstva Únie žalobkyne vo veci samej, sleduje legitímny cieľ a je vhodná na dosiahnutie sledovaného cieľa a či je režim straty dánskej štátnej príslušnosti v súlade so zásadou proporcionality vo vzťahu k dôsledkom, ktoré má pre situáciu žalobkyne vo veci samej.

1. O preskúmaní legitímnosti dôvodu verejného záujmu, ktorý sa sleduje režimom straty dánskej štátnej príslušnosti

55. Predovšetkým pripomínam, že Súdny dvor už rozhodol, že je legitímne, že členský štát chce chrániť osobitný vzťah solidarity a lojality medzi ním samým a jeho štátnymi príslušníkmi, ako aj reciprocitu práv a povinností, ktoré sú základom väzby štátnej príslušnosti.⁴⁷ Podľa neho je teda členský štát oprávnený pri vykonávaní svojej právomoci, ktorá mu umožňuje vymedziť podmienky získania a straty štátnej príslušnosti, vychádzať z predpokladu, že štátna príslušnosť je prejavom skutočnej väzby medzi ním a jeho štátnymi príslušníkmi, a v dôsledku toho spojiť neexistenciu alebo zánik takejto skutočnej väzby so stratou svojej štátnej príslušnosti.⁴⁸

56. Po druhé chcem tiež zdôrazniť, že Súdny dvor už mal, vo veci Tjebbes a i., príležitosť objasniť, že kritérium založené na obvyklom bydlisku štátnych príslušníkov tohto členského štátu počas dostatočne dlhého obdobia „mimo dotknutého členského štátu a územia, na ktoré sa vzťahuje Zmluva o EÚ“, možno považovať za faktor odrážajúci neexistenciu takejto účinnej väzby.⁴⁹

57. V prejednávanej veci, ako vyplýva z rozhodnutia o postúpení veci, je cieľom § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti zabrániť prenosu dánskej štátnej príslušnosti medzi generáciami na osoby, ktoré nemajú alebo už nemajú žiadnu skutočnú väzbu na Dánsko. Podľa dánskej vlády dánsky

⁴⁷ Rozsudky Rottmann (bod 51); Tjebbes a i. (bod 32), ako aj Wiener Landesregierung (bod 52).

⁴⁸ Rozsudok Tjebbes a i. (bod 35). Pozri aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Tjebbes a i. (C-221/17, EU:C:2018:572, bod 53).

⁴⁹ Rozsudok Tjebbes a i. (bod 36). Pozri v tejto súvislosti návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Tjebbes a i. (C-221/17, EU:C:2018:572, bod 54). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

zákonodarca dospel k záveru, že osoby narodené v zahraničí, ktoré v *Dánsku nežili* ani v tomto členskom štáte nemali dlhobojší pobyt, postupne pri dospievaní strácajú lojalitu, solidaritu a vzťah k tomuto členskému štátu.⁵⁰

58. Za týchto okolností sa domnievam, že ako tvrdia dánska a francúzska vláda aj Komisia, členský štát je v zásade oprávnený domnievať sa, že osoby narodené v zahraničí, ktoré nemali pobyt alebo sa nezdržovali v tomto členskom štáte takým spôsobom, aby preukázali skutočnú väzbu s týmto štátom, *môžu* postupne stratiť svoj vzťah lojality a solidarity a svoju väzbu s týmto členským štátom. V tomto smere konštatujem, že v článku 7 ods. 1 písm. e) Európskeho dohovoru o občianstve sa stanovuje, že občianstvo *možno* stratiť zo zákona v prípade neexistencie akejkoľvek skutočnej väzby medzi štátom a štátnym príslušníkom, ktorý má obvyklý pobyt v zahraničí.⁵¹

59. Preto sa mi javí, že členský štát je v zásade oprávnený, aby jednak rozhodol, že kritériá, ako je zdržiavanie sa na jeho území počas obdobia úhrnne kratších než jeden rok, neznamenajú skutočnú väzbu s týmto členským štátom, a jednak, aby mohol stanoviť vek, ako je v tomto prípade vek 22 rokov, s cieľom preskúmať, či sú splnené podmienky straty štátnej príslušnosti.

60. V tejto súvislosti musím pre úplnosť spomenúť dôležitú otázku, ktorú Komisia uviedla vo svojich písomných pripomienkach, o ktorej sa diskutovalo na pojednávaní v nadväznosti na otázku Súdneho dvora a ktorá presahuje rámec problému, ktorému čelí vnútroštátny súd. Otázka znie, či kritérium straty štátnej príslušnosti, ktoré je založené na skutočnosti, že dánsky štátny príslušník má pobyt mimo Dánska a ktoré nerozlišuje medzi pobytom v rámci Únie a pobytom v treťom štáte, možno považovať z hľadiska práva Únie za legitímne, ak takáto strata znamená stratu občianstva Únie.⁵²

61. Uplatňovanie takéhoto kritéria pobytu by totiž malo za následok, ako správne zdôraznila Komisia vo svojich písomných a ústnych pripomienkach, že osoba, ktorá je dánskym štátnym príslušníkom a má štátnu príslušnosť tretieho štátu, narodila sa v inom členskom štáte dánskej matke alebo dánskemu otcovi, ktorá využila alebo ktorý využil svoje právo na voľný pohyb podľa článku 21 ZFEÚ, tak automaticky stratí dánsku štátnu príslušnosť, a teda aj občianstvo Únie, ak pri dosiahnutí veku 22 rokov splní kumulatívne podmienky stanovené v § 8 ods. 1 prvej vete zákona o štátnej príslušnosti a nevyužije výnimku stanovenú v § 8 ods. 1 druhej vete tohto zákona. Inými slovami uplatnenie práv spojených s občianstvom Únie jej rodičov by paradoxne

⁵⁰ Hoci mám pochybnosti o tom, či možno túto postupnú stratu skutočnej väzby zovšeobecniť na všetky osoby, na ktoré sa vzťahuje sporné ustanovenie, súhlasím s tým, že v *zásade môže existovať riziko*, že v *určitých prípadoch* k takejto postupnej strate skutočnej väzby dochádza. Okrem toho si myslím, že je veľmi dobre možné uvažovať o tom, že niektorí občania Únie môžu mať skutočnú väzbu s viac ako jedným členským štátom. Spochybníť to by znamenalo spochybníť samotnú podstatu občianstva Únie. Podľa môjho názoru by bolo paradoxné neakceptovať možné dôsledky uplatňovania jednej zo základných slobôd Únie, a to voľného pohybu osôb, pre štátnych príslušníkov.

⁵¹ Európsky dohovor o občianstve prijatý 6. novembra 1997 v rámci Rady Európy, ktorý nadobudol platnosť 1. marca 2000, Dánske kráľovstvo ratifikovalo 24. júla 2002. V dôvodovej správe k tomuto dohovoru sa uvádza, že toto ustanovenie má za cieľ umožniť členskému štátu, ktorý chce zabrániť svojim štátnym príslušníkom, ktorí dlhodobo žijú v zahraničí, aby si ponechali štátnu príslušnosť tohto štátu, ak väzba s týmto štátom už neexistuje alebo bola nahradená väzbou s inou krajinou za predpokladu, že ide o osoby s dvojakou štátnou príslušnosťou, a preto neexistuje riziko, že by sa stali osobami bez štátnej príslušnosti, ako je tomu aj v prejednávanej veci. Pozri bod 70 tejto správy.

⁵² Neexistenciu takéhoto rozdielu potvrdila dánska vláda v odpovedi na otázku Súdneho dvora. Pokiaľ ide o rozlišovanie v dánskej právnej úprave medzi pobytom vo Fínsku alebo vo Švédsku a pobytom v inom členskom štáte, dánska vláda na vypočutí potvrdila, že v § 8 ods. 3 zákona o štátnej príslušnosti sa stanovuje, že obdobie siedmich rokov pobytu v týchto dvoch členských štátoch sa považuje za preukázanie skutočnej väzby s Dánskom. V tejto súvislosti Komisia v odpovedi na otázku Súdneho dvora uviedla, že toto pravidlo predstavuje diskrimináciu na základe členského štátu pobytu, čo možno považovať za nezlučiteľné s dôvodom všeobecného záujmu, ktorý dánska právna úprava sleduje. Pozri aj poznámku pod čiarou 6 vyššie.

viedlo k tomu, že by táto osoba stratila všetky práva spojené s jej občianstvom Únie.⁵³ Okrem toho by k tejto strate došlo aj vtedy, ak by osoba narodená v inom členskom štáte využila vo veku od 18 do 22 rokov svoje právo na voľný pohyb a pobyt, najmä na účely práce alebo zdržiavania sa v inom členskom štáte.⁵⁴

62. V tomto smere, hoci zdieľam pochybnosti Komisie o legitímnosti takéhoto kritéria pobytu a jeho všeobecného vplyvu na voľný pohyb občanov v rámci Únie, sa domnievam, že v tomto prípade nie je na zodpovedanie otázky položenej vnútroštátnym súdom potrebná osobitná a hĺbková analýza zameraná na tento prvok. Z rozhodnutia o postúpení veci totiž vyplýva, že s výnimkou 3 či 4 týždňov strávených vo Francúzsku⁵⁵ sa žalobkyňa vo veci samej nezdržiavala v inom členskom štáte než v Dánsku a vždy mala pobyt v Spojených štátoch. Pre prípad, že by Súdny dvor zaujal iný názor, však uvediem nasledujúce poznámky.

63. Predovšetkým pripomínam, že problém uvedený v predchádzajúcich bodoch sa vo veci, ktorá viedla k rozsudku Tjebbes a i., neobjavil, keďže v rámci kritéria založeného na pobyte v spornej holandskej právnej úprave, o ktorú išlo vo veci, ktorá viedla k tomuto rozsudku, sa nerozlišovalo medzi pobytom v Holandsku a pobytom v inom členskom štáte⁵⁶. Hoci je teda určite pravda, že v tomto rozsudku Súdny dvor považoval takéto kritérium za odraz neexistencie skutočnej väzby, napriek tomu opatrne spresnil, že ide o pobyt „mimo dotknutého členského štátu a území, na ktoré sa vzťahuje Zmluva o EÚ“⁵⁷.

64. Ďalej by sme nemali zabudnúť, že v prípade občanov Únie, ktorí sa narodili v hostiteľskom členskom štáte a nikdy právo na voľný pohyb nevyužili, Súdny dvor už rozhodol, že títo občania sa môžu odvolávať na článok 21 ods. 1 ZFEÚ a ustanovenia prijaté na jeho uplatňovanie.⁵⁸

65. Napokon sa mi zdá jasné, že kritérium, v rámci ktorého sa nerozlišuje, pokiaľ ide o stratu štátnej príslušnosti dovŕšením veku 22 rokov znamenajúcu pre dotknutú osobu stratu občianstva Únie, medzi pobytom alebo zdržiavaním sa v treťom štáte a pobytom alebo zdržiavaním sa v členskom štáte, predstavuje jasné obmedzenie práva na voľný pohyb a pobyt na území členských štátov, ktoré môže dánskeho štátneho príslušníka odradiť od uplatňovania tohto práva.⁵⁹ V tomto smere musím zdôrazniť, že nechápem, ako by bolo možné tvrdiť, že takéto obmedzenie práva na voľný pohyb a pobyt občanov Únie je primerané. Práve skutočnosť, že občan Únie môže stratiť svoju štátnu príslušnosť, ak sa usadí v inom členskom štáte, než ktorého je štátnym príslušníkom, podľa môjho názoru neprimerane obmedzuje právo tohto občana na voľný pohyb a pobyt. Ako na pojednávaní správne zdôraznila Komisia, pobyt a zdržiavanie sa na území Únie by sa nemali považovať za prerušenie skutočnej väzby existujúcej medzi občanom Únie a jeho členským štátom pôvodu.

⁵³ V odpovedi na otázku Súdneho dvora Komisia uviedla, že z uplatnenia takéhoto kritéria vyplýva, že výkon práva na pohyb a pobyt dotknutým dánskym štátnym príslušníkom vedie k strate tohto práva.

⁵⁴ Podľa môjho názoru by to bol prípad dánskeho štátneho príslušníka narodeného v Holandsku dánskeho otcovi a americkej matke, ktorý vo veku 18 rokov využije svoje právo na voľný pohyb a pobyt, aby mohol pracovať alebo študovať v Taliansku, a zostane tam do veku 22 rokov. Treba tiež poznamenať, že ako Komisia vysvetlila v odpovedi na otázku Súdneho dvora, situácia, keď by takýto štátny príslušník mal dvojakú dánsku a taliansku štátnu príslušnosť, by tiež patrila do pôsobnosti práva Únie. V tomto prípade by nešlo o stratu občianstva Únie, ale o obmedzenie práva na voľný pohyb a pobyt v rámci Únie.

⁵⁵ Žalobkyňa vo veci samej na pojednávaní potvrdila, že šlo o prázdniny.

⁵⁶ Rozsudok Tjebbes a i. (bod 10).

⁵⁷ Rozsudok Tjebbes a i. (bod 36). Pozri v tejto súvislosti návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Tjebbes a i. (C-221/17, EU:C:2018:572, bod 54). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

⁵⁸ Rozsudky z 19. októbra 2004, Zhu a Chen (C-200/02, EU:C:2004:639, bod 26); z 13. septembra 2016, Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675, body 42 a 43), ako aj z 2. októbra 2019, Bajratari (C-93/18, EU:C:2019:809, bod 26).

⁵⁹ Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Poiares Maduro vo veci Rottmann (C-135/08, EU:C:2009:588, bod 32) a podľa ktorých „štátom stanovené pravidlo, ktoré by upravovalo stratu štátneho občianstva v prípade zmeny bydliska do iného členského štátu, by tak bezpochyby predstavovalo porušenie práva na voľný pohyb a pobyt, ktoré sa občanovi Únie priznáva v článku 21 [ZFEÚ]“.

66. Za týchto okolností a so zreteľom na moje výhrady týkajúce sa účinkov kritéria pobytu, ako je kritérium stanovené v § 8 ods. 1 prvej vete zákona o štátnej príslušnosti, na voľný pohyb občanov v rámci Únie sa domnievam, že za okolností konania vo veci samej právo Únie v zásade nebráni tomu, aby členský štát v situáciách uvedených v tomto ustanovení stanovil stratu štátnej príslušnosti z dôvodu všeobecného záujmu, aj keď táto strata má pre dotknutú osobu za následok stratu jej občianstva Únie.

2. O preskúmaní proporcionality predmetnej vnútroštátnej právnej úpravy so zreteľom na dôsledky, ktoré má pre dotknutú osobu

67. Vo svetle judikatúry Súdneho dvora a najmä bodov 40 až 42 rozsudku Tjebbes a i.⁶⁰ mám pochybnosti o tom, či režim straty dánskej štátnej príslušnosti, ku ktorej dochádza dovŕšením veku 22 rokov, ako je stanovený v § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti a uplatňovaný v administratívnej praxi dánskych orgánov, je v súlade so zásadou proporcionality. Moje pochybnosti nevyplývajú z jediného aspektu predmetnej právnej úpravy vo veci samej, ale z viacerých prvkov tohto režimu, ktoré sa týkajú jednak absencie individuálneho preskúmania dôsledkov straty postavenia občana Únie z hľadiska práva Únie pre každú osobu, ktorá žiadosť podala po dovŕšení veku 22 rokov, a jednak obnovenia stratenej štátnej príslušnosti *ex tunc*.

a) O systematickej absencii individuálneho preskúmania dôsledkov straty občianstva Únie z hľadiska práva Únie pre každú osobu, ktorá svoju žiadosť podala po dovŕšení veku 22 rokov

68. Pripomínam, že pochybnosti vnútroštátneho súdu vychádzajú zo skutočnosti, že strata dánskej štátnej príslušnosti, a teda aj občianstva Únie, je automatická a že v zákone o štátnej príslušnosti sa nestanovujú žiadne výnimky. Ako Komisia uviedla na pojednávaní, v situácii, o ktorú ide vo veci samej, v prípade osoby, ktorej sa táto strata týka, *nikdy* nedošlo k individuálnemu preskúmaniu jej situácie a prípadne situácie jej rodiny. Zdá sa mi, že tento bod je jadrom ťažkostí s režimom straty štátnej príslušnosti zo zákona, ktorý je v tomto prípade napadnutý.

69. Po prvé poznamenávam, že *jediným spôsobom*, ako môže dánsky štátny príslušník využiť *individuálne preskúmanie* dôsledkov straty štátnej príslušnosti, ktorá znamená stratu občianstva Únie, z hľadiska práva Únie, je podať žiadosť o zachovanie dánskej štátnej príslušnosti *pred* dosiahnutím veku 22 rokov,⁶¹ a to presnejšie *medzi 21. a 22. rokom veku*,⁶² čo je podľa môjho názoru veľmi krátke obdobie. Ak sa žiadosť podá po dosiahnutí tohto veku, preskúma sa len to, či sú splnené požiadavky uvedené v § 8 ods. 1 prvej vete zákona o štátnej príslušnosti. V takom

⁶⁰ Pozri body 35 a 36 vyššie.

⁶¹ V súvislosti so zmenou § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti po rozsudku vo veci Tjebbes a i. pozri bod 25 vyššie.

⁶² Pripomínam, že vnútroštátny súd vysvetľuje, že v prípade žiadosti o zachovanie štátnej príslušnosti *pred dosiahnutím veku 21 rokov* ministerstvo pre prisťahovalectvo a integráciu *nezaujíma stanovisko* k tomu, či si žiadateľ dánsku štátnu príslušnosť zachoval, a vydáva len osvedčenie o dánskej štátnej príslušnosti s *výhradou* straty dánskej štátnej príslušnosti vo veku 22 rokov, a to podľa § 8 zákona o štátnej príslušnosti. Priznávam, že argument, že posúdenie zachovania štátnej príslušnosti by sa malo uskutočniť čo najbližšie k 22. roku života, aby dánske orgány mohli zaujať stanovisko k zachovaniu štátnej príslušnosti, sa mi nejaví ako presvedčivý. Pozri bod 24 vyššie.

prípade sa žiadosť automaticky zamietne⁶³ a dotknutá osoba nielen stratí dánsku štátnu príslušnosť, a tým aj svoje občianstvo Únie, ale ani nikdy nemá možnosť využiť individuálne preskúmanie dôsledkov tejto straty z hľadiska práva Únie.

70. Po druhé konštatujem, že z vysvetlení vnútroštátneho súdu vyplýva, že po rozsudku vo veci Tjebbes a i. ministerstvo pre prisťahovalectvo a integráciu rozhodlo, že bývalí dánski štátni príslušníci, ktorí vek 22 rokov dosiahli 1. novembra 1993 alebo neskôr a ktorí požiadali o zachovanie dánskej štátnej príslušnosti *pred* dosiahnutím veku 22 rokov a ktorým bolo vydané rozhodnutie o strate štátnej príslušnosti podľa § 8 zákona o štátnej príslušnosti znamenajúce stratu občianstva Únie, mohli požiadať o opätovné preskúmanie tohto rozhodnutia.⁶⁴ Zatiaľ čo teda títo štátni príslušníci mohli využiť takéto opätovné preskúmanie z hľadiska práva Únie, žalobkyňa vo veci samej, ktorá dosiahla vek 22 rokov po 1. novembri 1993, ho využiť nemohla, keďže svoju žiadosť o zachovanie štátnej príslušnosti podala 43 dní *po* dosiahnutí veku 22 rokov.

1) O námietkach dánskej vlády

71. Pokiaľ ide o dôvod zachovania požiadavky uvedenej v § 8 ods. 1 prvej vete zákona o štátnej príslušnosti, podľa ktorej žiadosť o zachovanie dánskej štátnej príslušnosti musí byť podaná *pred* dovŕšením veku 22 rokov, vnútroštátny súd uvádza, že z prípravných prác na tomto ustanovení vyplýva, že keď ho dánsky zákonodarca menil s cieľom vyhovieť rozsudku Tjebbes a i., zastával názor, že „tento rozsudok si zrejme nevyžaduje systematickú možnosť takéhoto [individuálneho] preskúmania“.

72. V tomto smere dánska vláda vo svojich písomných a ústnych pripomienkach tvrdila, že z rozsudku vo veci Tjebbes a i. nevyplýva, že individuálne preskúmanie musí byť možné kedykoľvek, keď si to dotknutá osoba želá. Podľa jej výkladu tohto rozsudku stačí, aby sa takéto individuálne preskúmanie mohlo uskutočniť, čo je podľa nej prípad, keď sa žiadosť o zachovanie štátnej príslušnosti podá pred dovŕšením veku 22 rokov.

73. V prejednáwanej veci by v prípade prijatia tohto výkladu vznikli tieto otázky: má sa v určitých situáciách považovať za možné, že osoba stratí štátnu príslušnosť členského štátu, čo znamená stratu občianstva Únie, bez toho, aby sa táto strata a dôsledky, ktoré z nej vyplývajú pre túto osobu z hľadiska práva Únie, *kedykoľvek* individuálne preskúmali? A malo by sa akceptovať, ako navrhuje táto vláda, že povinnosť členských štátov vykonať toto individuálne preskúmanie, ako je stanovená v judikatúre Súdneho dvora, môže byť obmedzená prekluzívnou lehotou?

74. Tieto otázky ma jasne vedú k záveru, že tento výklad rozsudku vo veci Tjebbes a i. dánskeho zákonodarcu a vlády nemôže obstáť, pretože je založený na nesprávnom výklade tohto rozsudku.

⁶³ Na pojednávaní dánska vláda v odpovedi na otázku Súdneho dvora uviedla, že hoci dánske orgány systematicky *neinformujú* dánskych štátnych príslušníkov o podmienkach straty štátnej príslušnosti vo veku 22 rokov, pravidlo týkajúce sa straty dánskej štátnej príslušnosti sa uvádza na strane 2 cestovných pasov. Okrem toho táto vláda tiež uviedla, že cestovný pas osoby, ktorej sa týka strata dánskej štátnej príslušnosti, od dosiahnutia veku 22 rokov prestáva platiť. V tejto súvislosti sa domnievam, že odkaz na toto pravidlo na strane 2 pasu nemá žiadny vplyv na problém, ktorý je podstatou tejto veci, a to úplnú nemožnosť žalobkyne v konaní vo veci samej napadnúť stratu jej štátnej príslušnosti, ktorá má za následok stratu jej občianstva Únie, a teda využiť preskúmanie proporcionality dôsledkov tejto straty z hľadiska práva Únie.

⁶⁴ Vnútroštátny súd v tomto smere odkazuje na dokument ministerstva pre prisťahovalectvo a integráciu s názvom „Orientering om behandlingen af ansøgninger om bevis for bevarelse af dansk indfødsret efter EU-Domstolens dom i sag C-221/17, Tjebbes“ (Informácie o vybavovaní žiadostí o vydanie osvedčenia o zachovaní dánskej štátnej príslušnosti po rozsudku Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-221/17, Tjebbes).

75. Po prvé takýto výklad podľa môjho názoru nerešpektuje povinnosť príslušných orgánov a vnútroštátnych súdov na jednej strane dodržiavať zásadu proporcionality v súvislosti so stratou občianstva Únie a na druhej strane v rámci dodržiavania tejto zásady individuálne preskúmať dôsledky straty tohto občianstva z hľadiska práva Únie.

76. Po druhé takýto výklad umožňuje členským štátom zbaviť článok 20 ZFEÚ, ako ho vykladá Súdny dvor, jeho potrebného účinku v situáciách, ako je situácia vo veci samej. Pripomína, že podľa ustálenej judikatúry má byť občianstvo Únie základným štatútom štátnych príslušníkov členských štátov. Tento štatút teda nemožno zbaviť potrebného účinku, a preto práva, ktoré priznáva, nemožno porušiť prijatím vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá nie je v súlade s právom Únie.

2) O správnom výklade rozsudku vo veci Tjebbes a i.

77. Pripomínam, že z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že zásada, podľa ktorej sa právomoc členských štátov v oblasti získavania a straty štátnej príslušnosti musí vykonávať v súlade s právom Únie, neumožňuje, aby sa podmienky straty štátnej príslušnosti, ktorá znamená stratu občianstva Únie, považovali za záležitosti, ktoré sa vymykajú kontrole práva Únie.⁶⁵ V tomto smere Súdny dvor v rozsudku vo veci Tjebbes a i. potvrdil, že strata štátnej príslušnosti členského štátu zo zákona by bola nezlučiteľná so zásadou proporcionality, ak by príslušné vnútroštátne právne predpisy vôbec neumožňovali individuálne preskúmanie dôsledkov vyplývajúcich z tejto straty na dotknuté osoby z hľadiska práva Únie.⁶⁶

78. Na rozdiel od toho, čo Súdny dvor potvrdil v bodoch 41 a 42 rozsudku Tjebbes a i., v situácii, ako je situácia žalobkyne vo veci samej, keď strata dánskej štátnej príslušnosti nastáva automaticky a znamená stratu občianstva Únie, však konštatujem, že dánske orgány *nie sú schopné preskúmať* v jednotlivých prípadoch dôsledky tejto straty pre *všetkých* dánskych štátnych príslušníkov, ktorí svoju žiadosť o zachovanie dánskej štátnej príslušnosti podali po dovŕšení veku 22 rokov. Títo štátni príslušníci totiž v *žiadnom okamihu* nemajú možnosť využiť individuálne preskúmanie proporcionality dôsledkov tejto straty pre nich z hľadiska práva EÚ. Absencia takéhoto preskúmania je podľa môjho názoru nielen automatická, ako konštatuje vnútroštátny súd, ale aj *systematická*.

79. Zo správneho výkladu rozsudku vo veci Tjebbes a i. vyplýva, že *všetky* situácie straty štátnej príslušnosti, ktoré vedú k strate občianstva Únie, musia byť preskúmateľné z hľadiska zásady proporcionality, ako ju vykladá Súdny dvor vo svojej judikatúre k článku 20 ZFEÚ, z ktorej vyplýva povinnosť individuálneho preskúmania *aj* pre osoby v takej situácii, v akej sa nachádza žalobkyňa vo veci samej. Vzhľadom na právnu úpravu, ktorej sa týka konanie vo veci samej, by však niektoré situácie, v ktorých má strata občianstva Únie potenciálne neprimerané dôsledky, nebolo nikdy možné preskúmať z hľadiska práva Únie, hoci dotknuté osoby strácajú všetky práva spojené s týmto štatútom.

80. Možno to akceptovať? Domnievam sa, že nie.

⁶⁵ V tomto zmysle pozri rozsudky Rottmann (body 41 až 43, 45, 48, 56 a 59); Tjebbes a i. (body 30, 32, 40 až 42 a 45), a Wiener Landesregierung (body 44, 59, 61 a 73). Pozri aj body 29 až 43 a najmä bod 45 vyššie.

⁶⁶ Rozsudok Tjebbes a i. (bod 41). Pripomínam, že vo veci, v ktorej bol vydaný tento rozsudok, sa Súdny dvor nezaoberal právomocou vymedziť vo vnútroštátnej právnej úprave podmienku straty štátnej príslušnosti (ako je pobyt štátnych príslušníkov členského štátu počas neprerušeneho obdobia desiatich rokov mimo tohto členského štátu a Únie), ale nezlučiteľnosťou tejto právnej úpravy so zásadou proporcionality, keďže v *žiadnom okamihu* neumožňovala preskúmať dôsledky tejto straty z hľadiska práva Únie. K tomuto rozdielu pozri moje úvahy v bode 45 vyššie.

81. V tejto súvislosti pripomínam, že Súdny dvor už vo veci Wiener Landesregierung rozhodol, že *akákoľvek strata* občianstva Únie, a to aj dočasná, znamená, že dotknutá osoba je na neurčité obdobie zbavená možnosti využívať všetky práva vyplývajúce z tohto postavenia.⁶⁷ V dôsledku toho v situácii, o akú ide vo veci samej, keď osoba dovŕšením veku 22 rokov už zo zákona stratila svoju štátnu príslušnosť, a teda aj občianstvo Únie, bez toho, aby mala možnosť túto stratu napadnúť, je vzhľadom na dôsledky, ktoré pre ňu táto strata má z hľadiska práva Únie, dotknutý členský štát povinný zabezpečiť potrebný účinok článku 20 ZFEÚ.

82. Ak sú dôvody straty štátnej príslušnosti znamenajúcej stratu občianstva Únie v zásade legitímne, ako v tomto prípade, k takejto strate môže dôjsť len vtedy, ak príslušné orgány a vnútroštátne sudy dodržiavajú zásadu proporcionality. Jedna vec je, že vo vnútroštátnej právnej úprave sa môže stanoviť *pravidlo* straty štátnej príslušnosti *ex lege* – takéto legislatívne rozhodnutie je vo výlučnej právomoci členských štátov. To, že *vnútroštátny postup* podľa tejto právnej úpravy neumožňuje dotknutej osobe napadnúť túto stratu v rámci preskúmania proporcionality,⁶⁸ a teda využiť možnosť individuálneho preskúmania dôsledkov tejto straty, je však vec úplne iná. To, že členský štát môže legitímne stanoviť stratu štátnej príslušnosti *ex lege*, je preto nutné odlišiť od dodržiavania zásady proporcionality takejto straty z hľadiska práva Únie.

83. Za týchto okolností by bolo možné tvrdiť, že takáto úplná a systematická absencia individuálneho preskúmania v prípade osôb, ktoré žiadosť podali po dovŕšení veku 22 rokov, by nebola vhodná na dosiahnutie cieľa sledovaného povinnosťou vykonať preskúmanie proporcionality, a to umožniť im zachovať si štátnu príslušnosť predmetného členského štátu, a tým aj občianstvo Únie, a že odňatie štátnej príslušnosti, ktoré vyplýva zo sporného ustanovenia, by bolo svojvoľným a nekoherentným aktom.

84. Ilustračne uveďme situáciu dvoch sestier s dánskou štátnou príslušnosťou, AA a BB. AA sa narodila v Dánsku, ale niekoľko mesiacov po narodení sa s rodičmi presťahovala do Spojených štátov. Naopak BB sa narodila v Spojených štátoch a je v rovnakom postavení ako žalobkyňa vo veci samej. V tomto prípade uplatnenie § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti na tieto dve sestry povedie k tomu, že AA si zachová dánsku štátnu príslušnosť z dôvodu svojho narodenia v Dánsku, zatiaľ čo jej sestra BB, ktorá podala žiadosť o zachovanie dánskej štátnej príslušnosti krátko po dovŕšení veku 22 rokov, automaticky stratí svoju štátnu príslušnosť, a tým aj občianstvo Únie, *bez možnosti túto stratu napadnúť*.

85. V prejednávanej veci žalobkyňa vo veci samej v odpovedi na otázku položenú Súdnym dvorom na pojednávaní uviedla, že jej bratia a sestry si mohli zachovať dánsku štátnu príslušnosť, a teda aj občianstvo Únie, pretože podali žiadosť v správny čas. Čelíme teda situácii, keď žalobkyňa vo veci samej ako jediná v rámci svojej rodiny stratila dánsku štátnu príslušnosť, a teda aj občianstvo Únie.

86. V tomto smere je vhodné pripomenúť, že individuálne preskúmanie situácie dotknutej osoby zahŕňa prípadne aj preskúmanie situácie jej rodiny, aby bolo možné určiť, či strata štátnej príslušnosti dotknutého členského štátu, ak zahŕňa stratu občianstva Únie, vyvolá dôsledky, ktoré v porovnaní s cieľom sledovaným vnútroštátnym zákonodarcom neprimerane z hľadiska práva Únie narušia normálny vývoj jej rodinného a profesijného života.⁶⁹ V prípade absencie takéhoto preskúmania proporcionality nebudú príslušné vnútroštátne orgány a prípadne vnútroštátne

⁶⁷ Bod 48 tohto rozsudku.

⁶⁸ Napríklad v rámci postupu rušenia platnosti cestovného dokladu alebo pri podávaní žiadosti o vydanie nového cestovného pasu.

⁶⁹ Rozsudky Tjebbes a i. (bod 44), a Wiener Landesregierung (bod 59).

súdy schopné zabezpečiť, aby takáto strata štátnej príslušnosti bola v súlade so základnými právami zaručenými Chartou, a najmä s právom na rešpektovanie rodinného života, ako sa uvádza v článku 7 Charty.⁷⁰

87. Preto sa domnievam, že bez ohľadu na legitímnu voľbu vnútroštátneho zákonodarcu zaviesť alebo nezaviesť hraničný termín pre stratu štátnej príslušnosti *ex lege* by príslušné orgány alebo prípadne vnútroštátne súdy mali mať možnosť individuálne preskúmať každú stratu štátnej príslušnosti, ktorá znamená stratu občianstva Únie, v okamihu podania žiadosti o zachovanie štátnej príslušnosti. V tomto prípade vzniká otázka, ktoré obdobie by sa malo pri takomto preskúmaní v rámci preskúmania proporcionality zohľadniť. V tejto súvislosti Komisia správne argumentovala, že toto preskúmanie by sa mohlo vykonať so zreteľom na situáciu dotknutej osoby vo veku 22 rokov. Keďže individuálne preskúmanie by bolo možné aj v prípade, že žiadosť o zachovanie štátneho občianstva bola podaná po dosiahnutí veku 22 rokov, takéto obmedzenie obdobia, ktoré sa zohľadňuje pri vykonávaní tohto preskúmania, by podľa môjho názoru rešpektovalo zásadu právnej istoty aj zásadu proporcionality. V tomto smere treba dodať, že v prípade, že sa uvedené preskúmanie vykoná so zreteľom na situáciu dotknutej osoby vo veku 22 rokov, prípadná existencia nových skutočností v niektorých prípadoch by si napriek tomu mohla vyžadovať ich nové preskúmanie.

b) O neexistencii obnovenia štátnej príslušnosti ex tunc v režime automatickej straty štátnej príslušnosti s možnosťou jej následného obnovenia prostredníctvom všeobecného postupu udelenia štátneho občianstva

88. Ako som už uviedol, vnútroštátny súd sa tiež pýta na ťažkosti s opätovným získaním štátnej príslušnosti udelením štátneho občianstva po dosiahnutí veku 22 rokov. V tomto smere dánska vláda tvrdí, že preskúmanie proporcionality straty štátnej príslušnosti stanovenej v § 8 ods. 1 zákona o štátnej príslušnosti vo vzťahu k osobám, ktoré v čase podania žiadosti o zachovanie štátnej príslušnosti už dosiahli vek 22 rokov, by malo vychádzať z celkového posúdenia dánskeho režimu straty a opätovného získania štátnej príslušnosti.

89. V tomto smere, ako som už uviedol, režim straty štátnej príslušnosti zo zákona dáva bývalým dánskym štátnym príslušníkom možnosť získať neskôr svoju štátnu príslušnosť späť prostredníctvom všeobecného postupu udelenia štátneho občianstva za predpokladu, že spĺňajú niekoľko požiadaviek, vrátane pobytu na území Dánska v čase podania žiadosti o udelenie štátneho občianstva a deviatich rokov nepretržitého pobytu v Dánsku.⁷¹

90. Je táto možnosť opätovného získania štátnej príslušnosti dostatočná na to, aby bolo možné považovať režim automatickej straty dánskej štátnej príslušnosti za spĺňajúci požiadavky práva Únie, ako ho vykladá Súdny dvor v rozsudku Tjebbes a i.?

91. Domnievam sa, že nie.

92. V prvom rade, ako som už uviedol, Súdny dvor do svojej judikatúry začlenil zásadu, podľa ktorej sa právomoc členských štátov v oblasti nadobúdania a straty štátnej príslušnosti musí vykonávať v súlade s právom Únie.⁷²

⁷⁰ Rozsudky Tjebbes a i. (bod 45), a Wiener Landesregierung (bod 61).

⁷¹ Pozri body 8 a 26 vyššie.

⁷² Pozri rozsudky zo 7. júla 1992, Micheletti a i. (C-369/90, EU:C:1992:295, bod 10); Rottmann (body 39 a 41); Tjebbes a i. (bod 30); zo 14. decembra 2021, Stoličná obština, rajon „Pančarevo“ (C-490/20, EU:C:2021:1008, bod 38), a Wiener Landesregierung (bod 37).

93. V druhom rade, ako som už tiež uviedol, Súdny dvor už rozhodol, že v situácii, keď k strate štátnej príslušnosti členského štátu dochádza zo zákona a vedie k strate občianstva Únie, príslušné vnútroštátne orgány a sudy musia mať možnosť nielen incidenčne preskúmať dôsledky tejto straty štátnej príslušnosti, ale prípadne aj zabezpečiť, aby dotknutá osoba *ex tunc* opätovne nadobudla štátnu príslušnosť v prípade, že táto osoba požiada o vydanie cestovného dokladu alebo iného dokumentu osvedčujúceho jej štátnu príslušnosť.⁷³

94. Treba poznamenať, že v rámci režimu straty dánskej štátnej príslušnosti, o ktorý ide vo veci samej, v rozpore s rozsudkom Súdneho dvora vo veci Tjebbes a i. sa táto možnosť nestanovuje. Takáto strata štátnej príslušnosti, dokonca aj na *určité trvanie* niekoľkých rokov, ako v tomto prípade, však znamená, že dotknutá osoba je na celé toto obdobie zbavená možnosti využívať všetky práva vyplývajúce z občianstva Únie.⁷⁴ Preto sa domnievam, že táto možnosť opätovného získania štátnej príslušnosti nie je dostatočná, aj keď by sa všeobecné požiadavky na pobyt zmiernili, aby sa dalo usúdiť, že režim straty dánskej štátnej príslušnosti zo zákona je v súlade s požiadavkami zásady proporcionality podľa článku 20 ZFEÚ.

95. Za týchto okolností sa domnievam, že preskúmanie proporcionality dôsledkov straty štátnej príslušnosti, ak znamená stratu občianstva Únie, z hľadiska práva Únie, ktorá sa vykoná len vtedy, ak sa o ňu požiada predtým, ako dotknutá osoba dosiahne vek 22 rokov, a bez možnosti obnoviť štátnu príslušnosť tejto osoby *ex tunc*, nepostačuje na splnenie požiadaviek vyplývajúcich z práva Únie, ako ich vykladá Súdny dvor v rozsudku Tjebbes a i.

V. Návrh

96. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku, ktorú predložil Østre Landsret (Východný vyšší súd, Dánsko), takto:

Článok 20 ZFEÚ sa má s prihliadnutím na článok 7 Charty základných práv Európskej únie vykladať v tom zmysle, že bráni takým právnym predpisom na úrovni členského štátu, v ktorých sa za určitých podmienok stanovuje strata štátnej príslušnosti tohto členského štátu zo zákona dovŕšením veku 22 rokov z dôvodu neexistencie skutočnej väzby za predpokladu, že predtým nebola podaná žiadosť o zachovanie štátnej príslušnosti, čo v prípade osôb, ktoré nemajú aj štátnu príslušnosť iného členského štátu, vedie k strate ich postavenia občana Únie a s tým súvisiacich práv bez toho, aby sa, ak je táto žiadosť podaná po dosiahnutí veku 22 rokov, individuálne a so zreteľom na zásadu proporcionality preskúmali dôsledky takejto straty na situáciu týchto osôb z hľadiska práva Únie, s možnosťou obnovenia štátnej príslušnosti dotknutých osôb *ex tunc*, keď žiadajú o vydanie cestovného dokladu alebo akéhokoľvek iného dokladu potvrdzujúceho ich štátnu príslušnosť.

⁷³ Rozsudok Tjebbes a i. (bod 42 a výrok).

⁷⁴ Pozri v tomto zmysle rozsudok Wiener Landesregierung (bod 48).